

Jurymænd eller Domsmand. Lagmandsrettens Reform.

Et Tilsvaer fra Høiesteretsassessor HAAKON BREIEN.

I min tidligere Artikkel i »Nordisk Tidsskrift for Strafferet« angaaende Lagmandsretternes Reform er der paa helt saklig Grund søkt en Løsning av det Problem, som er stillet os ved visse Svakheter i disse Retters Virksomhet. Hr. Lagmand Hegge har i Tidsskriftet levert et Forsvarsindlæg for Juryen — bygget paa en tidligere Artikkelserie i Bergenspressen —, og heri er den søkte Løsning blit mott med det gamle politiske Jurydogme, som han har vedkjendt sig og arbeidet ut fra. Nu er det jo saa, at overfor et Dogme vil i Virkeligheten al Diskussion stanse op¹). Imidlertid vil jeg gjerne fremkomme med endel Bemærkninger for at markere Hovedlinjer eller Synspunkter overfor de saklige Momenter, som er fremholdt i hans Juryforsvar, selv om saadan Diskussion i nogen Grad maa tage Form eller Præg fra hans Utgangspunkt. —

I.

Overfor de mange fremkomne Anker over vore Jurylagretters Virksomhet er det for det første blit gjort

¹) Naar mit personlige Forhold — saa likegyldigt for Saken — ogsaa er blit berørt i Hr. Heggens Artikel, ønsker jeg at faa oplyse, at mit Standpunkt i Tidsskriftet er hævdet av mig i Dagspressen allerede i 1913 — altsaa mange Aar forinden den av ham omskrevne senere Tidens »reaktionære Stemning«. Standpunktet var givet og begrundet ved min Erfaring fra vore Meddoms- og Lagmandsretter utenfor Kristiania.

gjældende, at vort Lagretsmateriel for store Dele av vort Land er meget godt. Hr. Lagmand Hegge fremholder dette bl. a. fra sin kortvarige Lagmandsvirksomhet i de Bergenske Fylker, og fra min tidligere Praksis dersteds maa jeg yde min fulde Tilslutning til denne hans Dom om de vestlandske Landdistrikters Lagretter. Naar der med et saa dygtigt Lagretsmateriel allikevel kan fremkomme uriktige Kjendelser, vil Aarsakerne hertil alene ligge i de specielle Svakheter ved den juryretslige Form og i de Snarer, som denne lægger for Lagretternes Virksomhet — ikke mindst ved sin Fritagelse for at levere nogensomhelst Begrundelse av Resultatet. Som Doms lagrette i store Meddomsretter vil derfor det samme gode Personel komme vort Retsliv langt mere tilgode end nu som Jurylagret.

Paa den anden Side er det i Hr. Lagmand Heggens Artikel antaget og gaat ut fra, at Lagretsmateriellet derimot er »svakt« eller — som det heter i hans tidligere Presseartikler — »ikke holder Maal« i Byerne, særlig da i de større Byer, samt derhos i en stor Del av Østlandet. Efter dette vil imidlertid da ifølge vor Strafferetsstatistik over Halvparten av Rikets Lagmandsretssaker komme frem for Lagretter, som efter Hr. Lagmand Heggens Antagelse vil være av daarlig Kvalitet. Selv tør jeg ikke uttale nogen bestemtere Mening om, hvilke Dele av vort Land har et godt Lagretsmateriel og hvilke ikke. Men selv bortset fra den forskjellige og stadig skiftende Sammensætning av de enkelte Lagretter, vil der saaledes selv efter Hr. Lagmand Heggens Opfatning være tilstede en almindelig større Motsætning imellem Lagretskvaliteterne i de forskjellige Landsdele og maaske særlig da imellem By og Land. Allerede dette Motsætningsforhold vil selvfølgelig i og for sig være medvirkende til at fremkalde og forklare en større Del av den Ujævnhet og Tilfældighet i Lagretskjendelserne, som Almenheten hos os har anket over.

For det 2det er det til Forsvar for Juryen gjort gjældende, at Almenheten ikke sitter inde med tilstrækkelig

Kompetanse til at fælde nogen Dom angaaende Lagretternes Virksomhet. Thi denne Dom vil i det væsentlige være bygget paa Grundlag av Pressens Referater fra Retsmøterne, hvilke ikke vil gi et helt korrekt eller tilstrækkeligt Billede av Bevisets Stilling i de forskjellige Saker. I den en vis Ramm e er dette likesaa selvfølgelig som sandt¹⁾. Men i mange Tilfælde og særligt just i dem, hvor den store Almenhet er blit staaende uforstaaende overfor Lagrettens Avgjørelse, vil Saksforholdet imidlertid være saa enkelt og greit, at Almenhetens Dom klarligen har været helt berettiget. Dernæst vil det jo være klart og uimotsigeligt, at *in the long run* vil Almenhet og Presse være likesaa berettiget som vel ogsaa forpliktet til at opgjøre sig en begrundet Mening om, hvorledes en saa fundamental Statsfunktion som Strafferetspleien i det store og hele fylder sin Opgave i vort Samfund. I Virkeligheten vil vel ingen heller betvile, at Almenheten her i sine Anker over en Række av mislige Lagretskjendelser — stort seet — har truffet det rette. Den paaklagede Svaghet ved vor Jury er av helt samme Art som den, der har vakt Kritik over den i alle Lande. —

Overfor disse Anker befinner da Hr. Lagmand Hegg sig i det viken de Forsvar. Det indrømmes av ham — saaledes i hans Presseartikler —, at mange Lagretskjendelser har »vakt en almindelig Kritik« og »unektelig har vakt en pinlig Opsikt«. Naar han søker at redusere disse Misligheter ved Juryens Virksomhet til et Minimum, stemmer dette ikke med det virkelige Forhold. Videre søker han undskyldende Aarsaker til enkelte Grupper av disse mislige Kjendelser, saaledes paa BARNEDRAPS-, SMUGLER- og BEDRAGERISAKERNES Omraade. Javist, — Kjendelserne saavel paa disse som paa de mange andre Felter har jo alle sine sær-

¹⁾ Paa den anden Side kan imidlertid her erindres, at selv vort Retsliv har i nogen Utstrækning tat i Bruk og bygget paa Avisernes Retsreferater. Saaledes sees det ikke saa helt sjelden, bl. a. ved Avgjørelse av Spørsmål om Lagmandsretssakers Gjenoptagelse, at Avisreferater fra Saken blir dokumenteret.

lige Aarsaker — almindeligst Medlidenhet med Tiltalte og Misfornoielse med Straffeloven. Men fælles for alle disse Aarsaker er, at de kommer i Virksomhet ved en særlig Svakhed og Usikkerhet ved Juryinstitutionen, og Resultatet blir i alle disse Tilfælde, at Lagrettens Kjendelse i Strid med dens avlagte Ed falder utenfor Loven. Og i ethvert Tilfælde, hvor der til Grund for Lagretskjendelsen maatte ligge en værdifuld human Betragtning, vilde denne med langt større Tryghet kunne være overlatt til Vurdering av den almindelige Benaadningsmyndighet end av Lagretternes skiftende Medlemmer, for hvis Overveielse Enkelttilfældets Omstændigheter lettelig vil faa en overvæktig Indflydelse. Det maa her has i Erindringen, at et Mindretal inden Lagretten — 4 av dens 10 Medlemmer — ifølge Loven bestemmer Tiltaltes Frifindelse. Dette Mindretal, som her skal repræsentere Folkets Røst, vil under al Omskiften lettelig bli Tilfældigheten prisgit. —

Som Uttryk for Kritiken over vore Lagretters Virksomhet er i min tidligere Artikel eksempelvis citeret en Række Uttalelser fra det selvsamme politiske Hold, hvorfra vor Juryordning er utgaat, og derunder fra vort Venstres ledende Hovedorganer »Dagbladet« og »Norske Intelligenssedler«. Disse Uttalelser, der tilfældigen har faldt mig i Øinene som typiske, er saa bestemte og utvetydige, at de ikke overhodet kan give Anledning til nogen bortforklarende Procedure. Hvad angaar det av Hr. Lagmand Hegge nævnte »Hordalands Folkeblad«, da opregner dette i sin Behandling av Emnet en lang Række av de mislige frifindende Lagretskjendelser og konkluderer saa: »Det er underligt, at en saa lovlydig og retskjær Nation som vor, virkelig er istand til at taale og finde sig i slike Retskrænkelser, som man Gang paa Gang blir Vidne til, uten at der reiser sig en Storm av Uvilje og et Folkekrav om Forandring.« Men hvis virkelig disse Presseorganer eller noget av dem, — saaledes som Hr. Lagmand Hegge mener, — fremdeles skulde være politisk Tilhænger av den juryretslige Domstolsform, da vil

deres fældende Kritik over Lagrettens Virksomhet selvfølgelig falde saa meget tungere og mere knusende. Det samme vil ogsaa gjælde den av mig citérte Uttalelse fra Justisministeren i den Regjering, hvis Førstemand var Otto Blehr, den eneste nulevende av Skaperne av vor Juryordning.

Under den i min Artikel nævnte Interpellation i Stortinget 1923 angaaende en celebrer frifindende Lagretskjendelse blev det av den radikale Interpellant uttalt bl. a.: »Hvis denne Dom hadde været enestaaende, skulde jeg ikke ha spildt Stortingets Tid med en Interpellation. Men den er en blandt de mange Domme, som har vakt Forundring og Harme i vide Kredse. Jeg skal ikke regne op alle de merkværdige Domme, som er blit avsagt i de senere Aar. Alt dette viser, at Retspleien i Norge ikke er det, som vi forstaar ved en normal Retspleie. Jeg hadde Lyst til at vite, om Regjeringen ser sig Utvei til paa en eller anden Maate at gjøre en Ende paa alle disse merkværdige og for den store Del av Folket krænkende Domsavgjørelser.« Under den senere Debat i Anledning av Interpellationen fremkom der ikke fra noget Hold i Stortinget nogen Protest eller Indvending overfor den fremholdte skarpe Kritik over Lagretternes Virksomhed, og Debattens Konklusion blev den av mig citerte Uttalelse fra Justisministeren om »et bedre Samarbeide mellem Retten og Lagretten«, d. v. s. om Lagmandsrettens Omorganisation i Retning av en stor Meddomsret.

Endelig har jeg som væsentlig anført den norske Dommerforenings nær enstemmige Uttalelse av 1923 for Jurymændenes Avløsning av Doms mænd. Blandt dem, som sluttet sig til denne Uttalelse, var ikke alene Møtets juridiske Spidser, saasom Høiesterets Justitiarius og Riksadvokaten, samt Hr. Lagmand Heggens mangeaarige Forgjænger i Gula og Frostathings Lagdømme, men ogsaa ældre Venstrepolitikere og tidligere Tilhængere av Jurysystemet. Foreningens Uttalelse erholdt derhos en særegen prægnant Karakter derved, at der som dens alternative Voteringstema forelaa en

mere ubestemt Uttalelse for, at Lagmandsretternes Omdannelse til Meddomsretter burde optas til Overveielse, — hvorved der for de motende Dommere var latt aapen Adgang til at give Uttryk for en hvilkensomhelst Tvil i Sporsmaalet. Men en slik Uttalelse opnaadde kun 5 Stemmer.

II.

Til Forsvar for Juryen er av Hr. Lagmand Hegge henvist til, at Europas Hovedlande og særlig England har bibeholdt den gamle Institution. Imidlertid vil det jo maatte erindres, at i England er Juryen rotvokset og ikke en overført fremmed Plante. Det vil jo ogsaa være almindelig kjendt, at de engelske Dommere i Praxis har og utover en væsentlig og avgjørende Indflydelse overfor Juryens Avgjørelser.

Hvad dernæst angaar Frankrike, tror jeg ikke, at den franske Jurys Virksomhet særlig nyder høi Anseelse i vort Land. At Institutionen dér er bibeholdt, kan jo heller ikke vise, at man har været blind for dens Svakheter. Herom kunde man fristes til at henwise til en bekjendt Uttalelse i sin Tid fra kompetent Hold, nemlig Frankrikes tidligere Riksadvokat. Han sagde: »Jeg ynder Juryinstitutionen som Folkefrihetens Symbol, som Ideal for en Retspleie, — jeg ynder den for dens Møters Pomp med dens Debatters Varme, — jeg ynder den som Menneske, da den er tilgjængelig for den menneskelige Forfængelighet, som vil utmærke sig ved Veltalenhet. Men jeg maa dog offentlig bekjende, at Juryen er en slet Justis, idet de, som utover den, ofte vanhelliger sin Ed, — at den er slet, fordi de overskrider de Grænser, som Eden har sat for dem, taper av Sikte Vidnesbyrdene om det faktiske, som de skulde fæste sin Opmærksomhet paa, og sér hen til Straffen, som de ikke hadde at bekymre sig om, — at den er slet, fordi den desværre saa ofte er en egoistisk og vaklende Justis.« —

Hvad saa endelig angaar Tyskland, da har jeg i min Artikel omhandlet den Strid, som dér i Menneskealdre har været gaaende med Hensyn til Juryinstitutionen. Den store Straffepoceskommissions Arbeide av 1905 har været grundlæggende for de senere Forslag om Reformen paa Omraadet. Efterat disse Spørsaal under Krigen var traadt i Bakgrunden, fik Reformarbeidet atter Liv efter Fredsslutningen og er nu avsluttet bl. a. med, at Schwurgericht er blit omdannet fra Juryret til en stor Meddomsret.

I Mai 1923 blev der forelagt Riksdagen et av Riksregjeringen og Riksraadet vedtat Lovforslag om en Nyordning av Straffedomstolene, hvorefter Schwurgericht skulde omskiftes i en Meddomsret paa 3 Fagdommere og 6 Lægdommere. I Regjeringspropositionens Motiver heter det bl. a. herom: »Den Overbevisning har i stigende Grad trængt igjennem, at Schwurgerichte ikke kan bibeholdes i sin nuværende Organisation. Schwurgericht . . . har fra Begyndelsen været et Fremmedlegeme (ein Fremdkörper) i den tyske Retsutvikling. Den tyske Ret kjendte vistnok fra Alders Tid Folkets Deltagelse i Retspleien. Men den formalistiske Adskillelse mellem Avgjørelser av Skyldspørsaalet og av Straffespørsaalet, som utgjør Juryinstitutionens Væsen, er ingen Tanke, som har Rod i tysk Ret. Den Ordning av Schwurgericht, hvorefter 12 Lægdommere ved Avgjørelsen av Skyldspørsaalet er fuldstændig overlatt til sig selv og ikke medvirker ved Avgjørelsen av Straffespørsaalet, maa nødvendig føre til feilagtige Avgjørelser, som er saa meget betænkeligere, som Schwurgericht har de største Forbrydelser til Paadømmelse. Talrike Avgjørelser av Schwurgericht, som har fremkaldt den sterkeste Overraskelse i Offentligheten, er at føre tilbake til denne Ordning. Tillike tvinger Ophbygningen av Schwurgericht til en vidtgaaende Formalisme i Rettergangsordningen. Visse Besparelser vil Omdannelsen av Schwurgericht ha tilfølge. Thi istedetfor de 30 Edsvorne, som maa møte til Dannelsen af Lagretten, og de 12 Edsvorne,

som utgjør Lagretten, vil for Fremtiden kun kræves 6 Edsvorne for hver Schwurgerichts-Session.« Som det vil sees, er den foreslaaede Reform i væsentlige Dele bygget paa de samme Grunde, som hos os har fremkaldt Kravet paa en Omorganisation av vore Lagmandsretter.

Ved Lovforslagets Førstelæsning i Riksdagen i Juni 1923 blev det ogsaa fra det demokratiske Parti og fra Centrumspartiet gjort gjældende, at Juryordningens Adskillelse av Skyldspørsmaalet og Straffespørsmaalet var noget unaturligt og efter de gjorte praktiske Erfaringer lettelig forte til »de besynderligste Feilkjendelser«. Fra Socialisterne — hvis Ordfører var en tidligere Riksjustisminister, — blev det fremholdt, at de »nu ikke var bundet til Juryinstitutionen ved nogensomhelst historisk Sentimentalitet, saaledes som maaske kunde være Tilfældet hos det borgerlige Demokrati. Ogsaa vi«, fortsattes der, »har, særlig i senere Tid, hat tunge Klager at føre over Juryinstitutionen. Saaledes som det i den sidste Tid blir mer og mer erkjendt, har Schwurgericht følelig sviktet ogsaa i politisk helt farveløse Saker. Som en Følge herav er Juryen for os et rent justitekniisk Spørsmaal.« Fra Riksdagen blev Lovforslaget oversendt til Behandling i dens Justiskomité.

Om Høsten 1923 blev imidlertid Forutsætningerne for Straffeprosesreformen forandret ved Nedgangen i Tysklands økonomiske Forhold, og det blev nu Lovgivernes Opgave at forene den strengeste Sparsomhets Bud med Fordringen paa en god og sikker Retspleie. Under den skjærpede finansielle Nød blev der da av Regjeringen fremsat et nyt Forslag til Forenkling av Strafferetspleien, og dette bibeholdt den tidligere jurymæssige Schwurgericht, men reduserte Jurymændenes Antal fra de tidligere 12 ned til 7. I Henhold til en nyutkommen Lov blev dette Regjeringens Utkast i December 1923 behandlet først i Utvalg av det tyske Riksraad og derpaa i Utvalg av Riksdagen. Ved Behandlingen i Riksdagsutvalget gav Spørsmaalet om Juryens Bibehold Anledning til indgaaende Drøftelser. Fra flere Hold blev det

anbefalet at omdanne Schwurgericht til en Meddomsret (Schöffengericht), og en Beslutning, som gav Udtryk for Ønske om principiel Bibehold av Juryen, fandt ingen Tilslutning inden Riksdagsutvalget. Som Resultat av disse Forhandlinger fremkom saa Forordningen av 8 Januar 1924, hvormed Lovene om den tyske Retsforfatning og Strafferetspleie fra April s. A. undergik en hel Omskapning. Efter den nye Ordning er bl. a. Landsretternes Straffekamre, som tidligere bestod alene av Fagdommere, blit Meddomsretter med Domsmand, og videre er — som oven nævnt — Schwurgericht under Bibehold av sit tidligere Navn blit omdannet til en stor Meddomsret av 3 Fagdommere (Richtern) og 6 Domsmand (Geschworenen). Den tidligere Adskillelse mellem Dommerbordet og Lagretsbanken er faldt bort, og Dommere og Domsmand raadslaar og dommer nu sammen baade om Skyld og om Straf¹⁾.

III.

Hr. Lagmand Heggens Stilling til det reiste Reformsporsmaal er bestemt paa den ene Side ved en Fastholden av det gamle Jurydogme og paa den anden Side ved en reaktionær Opfatning av Meddomsretten.

Meddomsretsprincipet — fuldt Samarbeide mellem Fagdommere og Lægdommere — er det gamle i norsk Rettergang. I de sidste Menneskealdre har det undergaaet en sterk Utvikling og har stedse lagt nye og betydelige Retsomraader ind under sig. Fra Saker om fast Gods — Eiendomstrætter — har Meddomsretsinstitutionen gaat over til at beherske alle Sjørettens Saker, videre til Handelsretssakerne og dernæst til Vergemaalssakerne (om Umyndiggjørelse). Endelig

¹⁾ Jeg har ovenfor indtat saa vidt meget av den nye tyske Lovs Tilblivelseshistorie, at det kan sees, at selve Valget mellem de 2 Rets-systemer i Tyskland ikke har været grundet i økonomiske Hensyn men er bygget paa en Vurdering av de 2 Systemer og paa praktiske Erfaringer om deres Virksomhet.

er den i vor nye Rettergangslovgivning utvidet til fakultativt at omfatte Civilprocessens hele Omraade.

I Meddomsretten har Lægdommeren den fulde Dommerstilling og er helt sidestillet med Fagdommeren: »det fuldeste Demokrati i Retspleie« kalder den store Juryven v. Bar det. Vi har saaledes her en sterk demokratisk Hovedlinje i vort Retslivs Utvikling i de seneste Menneskealdrer. Engang indført kan dette Samarbeidsprincip ikke lettelig tænkes fjernet fra vort Procesliv: en Tanke om at fjerne de læge Meddommere f. Eks. fra vore Handels- eller Sjøretter vilde føles som umulig.

Ihvertfald maa den fulgte Utviklingslinje vise som en nyere Tids Erfaring, at Fagdommere og Lægdommere ikke utgjør uforlikelige Elementer — som Olje og Vand i det gamle Billede fra Proissens tidligere Samfundsforhold —, men at tvertom det fulde Samarbeide mellem dem er det riktige og naturlige System og den fruktbare Arbeidsform overalt paa de Omraader, hvor overhodet Lægdommerne findes skikket til at delta i Retsarbeidet. Naar dette Samarbeide er sat i Høisædet i de store og indviklede Civilsaker med deres omfattende og dypere liggende Problemer, saa skulde da, aldenstund Lægmandene findes skikket til at avgjøre den væsentlige Del av Straffesakerne, det samme Samarbeide med Fagdommerne saa meget mere være det eneste rette og naturlige i disse Saker med deres mere begrensede Stof og langt enklere Spørsmaal. Her har da nu hos os Meddomsretssystemet i fuldt moderne Utforming været grundig prøvet i over en Menneskealder: omkring $\frac{10}{11}$ Dele av samtlige Straffesaker finder sin Avgjørelse ved vore Tremands Meddomsretter. I dette lange Tidsrum har disse Domstoles Arbeide i det hele ikke resulteret i slike Domsutslag som de, der med visse Mellemlag opskræmmer Almenheten fra Lagmandsretterne. Ved Bedømmelsen av Meddomsretternes Virksomhet vil der være at lægge adskillig Vækt paa Dommerforeningens nær enstemmige Uttalelse til Gunst for Meddomsretssystemet.

Men efter Hr. Lagmand Heggens Opfatning vil et virkeligt Samarbeide imellem Fagdommere og Lægdommere paa det straffeprocessuelle Omraade være en Umulighet. »Det er«, siger han, »en i mit hele Livssyn dypt begrundet Livsopfatning« (1). En saa reaktionær Opfatning overfor de senere Tiders Utviklingslinje synes saa meget mere besynderlig, som Hr. Hegge selv fremhæver, hvorledes »den norske Dommerstand er rekruteret fra alle Lag i Folket, fra Arbejderhjem, Gaardbrugerhjem, Bestillings- og Embedsmandshjem, Haandverkerhjem o. s. v.« — altsaa et alsidig socialt Miljø, der skulde gjøre vor Dommerstand i særlig Grad velskikket til Samarbeidet med Lægdommerne.

Den reaktionære Opfatning skinner end klarere frem fra Hr. Lagmand Heggens nærmere Forestilling om, hvorledes det her omhandlede Samarbeide skal være at praktisere. I Lagmandsretten, organiseret som en stor Meddomsret, er det — siger han — »den uselig Bonde og Bymand«, der skal knektes af 3 haandfaste juridiske »Dommere« — »de 3 juridiske Konstabler« heder det i hans Presseartikler. Det er ganske rimeligt, at en saadan Opfatning ogsaa maa finde sit ganske naturlige Uttryk i det gamle Proisserbillede av Meddomsretten som den umulige Blanding av Olje og Vand. Hvis imidlertid en Lagmand skulde ville forsøke i saadan Aand og Opfatning at inaugurere de nye Lagmandsretters Praksis, er jeg ikke i nogen Tvivl om, at det ovennævnte dygtige Lagrette ganske snart vilde bibringe ham Forstaaelsen av, hvad Lov og god Skik tilsiger angaaende Samarbeidet inden en Meddomsret med aapen og fri saklig Diskussion. Meget mere maatte vel da Fagdommerne i de juryformede Lagmandsretter siges at optræde som »juridiske Konstabler« overfor Lægdommerne, naar de sans phrase kan kuldaste Lagrettens enstemmig avsatte Kjendelser. Adgangen hertil har Fagdommerne nu overfor de fældende Lagretskjendelser, og jeg noterer med Respekt, at Hr. Lagmand Hegge i vore indvundne Erfaringer har fundet

rimelige Grunde for at gi Retten den samme Adgang ogsaa overfor de frifindende Lagretskjendelser.

Efter sin reaktionære Opfatning av Meddomsretten vil Hr. Lagmand Hegge ikke engang anse denne for at være en Folkedomstol, ihvorvel det læge Element i en Ret paa 3 Fagdommere og 6 Lægdommere i Virkeligheten ved sit Flertal vil sidde inde med Avgjørelsen av Sakerne. En anden Opfatning hadde her den store Jurykommission, som i 1880-Aarene skapte vor nuværende Jurylov. I denne Forbindelse kan ogsaa erindres den Respekt, som av denne Kommission blev vist Bernhard Getz's Procesudkast, bygget paa Meddomsretssystemet. Getz selv var endog av den Mening, at Meddomsretten kan »kaldes Jury i en anden Skikkelse«. Den samme Opfatning hyldedes i sin Tid av Julius Lassen og gjorde sig — som i min tidligere Artikel vist — gjældende under Jurystriden i Schweiz for nogle Aar siden.

Mens Jury aldrig forhen har eksisteret i vort Land, har vore Lagthinge fra 1200-Tallet og nedover — som av Hr. Lagmand Hegge bemærket — været Meddomsretter. Men naar han nævner disse Things Historie som avskrækkende fra Meddomsretssystemet, er han derimot falden i en retshistorisk Vildfarelse. Thi Aarsaken til Lagretternes Nedgang i de gamle Thinge laa for det første i de almindelige historiske Forhold, hvorunder alle vore nationale Institutioner dengang geraadet i Forfald, og dernæst specielt i den særegne Bestemmelse i Magnus Lagaboters Landslov om, at Lagmandens Mening skulde være Dom, naar ikke Lagrettet var enstemmig¹⁾. Skulde nogen Slutning trækkes fra hin gamle Organisation, maatte den vel nærmest føre til en Meddomsret i fuldt moderne Utstyr.

IV.

Sluttelig nogle Ord om det gamle politiske Jurydogme, som har inspirert Hr. Lagmand Heggens Indlæg.

¹⁾ Den samme Regel, som indtil vore Dage har været gjældende i Forholdet imellem den svenske Herredsret og Herredshovdingen.

Da Arbeidet for Jury begyndte i vort Land i 1840-Aarene, eksisterede der endnu ikke nogen Meddomsret i moderne Utsyr for Strafferetspleie. Dengang var der saaledes ikke overhodet nogen Mulighet for Konkurrance imellem de 2 Arter av Folkedomstoler. Efterat Storthinget i 1863 hadde forkastet et Forslag om en Juryordning, blev Juryen en Programsak ved Storthingsvalget i 1865. Men det fremmede Retsinstitut tapte dengang i Valgkampen, og der blev saa længere Tids Ro i Jurystriden.

Da Juryen derpaa atter førtes frem i den politiske Strid i Midten av 1880-Aarene, stod Kampen i 1ste Række fremdeles imellem Folkedomstolen med helt moderne Proces paa den ene Side og de tidligere bureaukratiske Embedsmandsdomstoler med skriftlig Processystem paa den anden Side. Først i 2den Række kom da frem et Slags Valg imellem de 2 Arter av Folkedomstoler: Jury eller Meddomsret. Men Valget om Meddomsret var ikke overhodet forberedt. Denne Domstol var derhos endnu den nye og uprovede Institution og blev saaledes i Virkeligheten *handicapped* av Juryen, som fra gammel Tid stod for Bevidstheden med de tidligere Frihetskampes Nimbus over sig.

Ved Folkedomstolens Seier hos os kom derfor ganske selvfølgelig Juryen i Forgrunden. Idet den saaledes kom til at inaugurere Lægfolkets Deltagelse i den moderne Strafferetspleie, maa imidlertid denne Indledning i den nye Ordning — som i min tidligere Artikel nærmere paavist — ogsaa ansees for at ha været heldig for selve Overgangens Skyld. Ved Siden av Juryen blev imidlertid den mindre Meddomsret git den bredeste Plads i vor Strafferettergang, idet — som oven nævnt — omkring $\frac{10}{11}$ Dele av samtlige Straffesaker nu bringes ind for vore Meddomsretter og kun ca. $\frac{1}{11}$ Del av Sakerne finder sin Avgjørelse ved Lagmandsretternes Jury.

I over en Menneskealder er nu Erfaringer indhostet om begge disse Systemer av Folkedomstoler. Hr. Lagmand Heggens Artikel viser klart, at endel av vore Politikere endnu

er under Hypnose av det gamle Jurydogme og saaledes i den henrundne Tid intet har lært og intet glemt. Likesaa sikkert er det imidlertid paa den anden Side, at den sidste Menneskealders vundne Erfaring ikke forøvrigt har været spildt overfor vor Almenhet, selv paa de politiske Hold, som i sin Tid kjæmpet Juryen frem. Dette fremgaar klart av de prægnante Vidnesbyrd derom, som i de senere Aar er fremkommet fra ledende Venstrehold i Presse og offentlig Liv. Efter Jurydogmets Historie i vort Land vil der i Virkeligheten ogsaa for vore liberale Politikere — likesom for de tyske Socialdemokrater ifjor — være al Grund til uten nogen »historisk Sentimentalitet« overfor Juryen at bedømme denne Institution helt saklig som »et rent rets-teknisk Sporsmaal«.

Sakens Hovedlinjer skilles paa Sporsmaalet: skal der i vor Strafferetspleie dommes efter Loven eller utenfor Loven? Det rette Svar vil, som nævnt, sikkerlig være givet i den gamle fælles nordiske Regel, som i vor Frostathingslov lød: *at lögum skal land vårt byggja.*